



# Czynności procesowe

cz. II

## **Doręczenia**

*Ustawa reguluje w rozdziale 15 KPK sposób dokonywania doręczeń, bowiem z reguły od skuteczności doręczenia adresatowi pisma procesowego zależy możliwość podejmowania niektórych kolejnych czynności procesowych w danej sprawie (np. przesłuchania świadka lub nałożenia na niego kary pieniężnej) lub nawet dalszego prowadzenia postępowania (np. kontynuowania rozprawy głównej).*

*Przepisy rozdziału 15 KPK regulują zarówno doręczanie orzeczeń, zarządzeń, kopii i odpisów dokumentów z akt spraw, jak i doręczanie wezwań i zawiadomień.*

**Art. 128 § 1:** *Orzeczenia i zarządzenia doręcza się w uwierzytelnionych odpisach, jeżeli ustawa nakazuje ich doręczenie.*

**Art. 142:** *Doręczenie bez zachowania przepisów niniejszego rozdziału uważa się za dokonane, jeżeli osoba, dla której pismo było przeznaczone, oświadczy, że pismo to otrzymała.*

## Obowiązki oskarżonego związane z doręczaniem mu pism

### Art. 75 KPK:

§ 1. Oskarżony jest obowiązany zawiadomić organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, **w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie (...)**. Oskarżony jest obowiązany ponadto stawić się na każde wezwanie w toku postępowania karnego. O powyższych obowiązkach należy oskarżonego uprzedzić przy pierwszym przesłuchaniu.

§ 2. W razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego można zatrzymać go i sprowadzić przymusowo.

## Obowiązki „adresowe” stron

### Art. 138 KPK:

Strona, a także osoba niebędąca stroną, której prawa zostały naruszone, przebywająca za granicą, ma obowiązek wskazać adresata dla doręczeń w kraju; w razie nieuczynienia tego pismo wysłane na ostatnio znany adres w kraju albo, jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy uważa się za doręczone.

### Art. 139 KPK:

§ 1. Jeżeli **strona**, nie podając nowego adresu, zmienia miejsce zamieszkania lub nie przebywa pod wskazanym przez siebie adresem, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, pismo wysłane pod tym adresem uważa się za doręczone.

§ 1a. Przepis § 1 stosuje się do pokrzywdzonego także wtedy, gdy nie jest stroną. (...)

§ 3. Przepis § 1 nie dotyczy pism wysłanych po raz pierwszy po prawomocnym uniewinnieniu oskarżonego.

## Sposób doręczania pism

### **Art. 131 KPK**

§ 1. Wezwania, zawiadomienia oraz inne pisma, od których daty doręczenia biegną terminy, doręcza się przez **operatora pocztowego** w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (...) albo **pracownika organu wysyłającego**, a w razie niezbędnej konieczności przez **Policję**.

§ 2. Jeżeli w sprawie ustalono tylu pokrzywdzonych, że ich indywidualne zawiadomienie o przysługujących im uprawnieniach spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, zawiadamia się ich poprzez **ogłoszenie w prasie, radiu lub telewizji**.

§ 3. Jeżeli istnieje **obowiązek doręczenia postanowienia**, przepis § 2 stosuje się odpowiednio. Należy jednak zawsze doręczyć je temu pokrzywdzonemu, który w zawitym terminie 7 dni od dnia ogłoszenia o to się zwróci.

## Doręczenie bezpośrednio i niemożność jego dokonania

- 1) osobiście – za pokwitowaniem odbioru (art. 132 § 1 KPK),
- 2) faksem lub pocztą elektroniczną – za potwierdzeniem transmisji danych (art. 132 § 3 KPK),
- 3) jeżeli doręczenia nie można dokonać w sposób w punkcie 1 pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego pozostawia się w najbliższej placówce pocztowej tego operatora pocztowego, a przesłane w inny sposób w najbliższej jednostce Policji albo we właściwym urzędzie gminy ;  
o pozostawieniu pisma doręczający umieszcza zawiadomienie w skrzynce do doręczania korespondencji bądź na drzwiach mieszkania adresata lub w innym widocznym miejscu ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono oraz że należy je odebrać w ciągu 7 dni; w razie bezskutecznego upływu tego terminu, należy czynność zawiadomienia powtórzyć jeden raz; **w razie dokonania tych czynności pismo uznaje się za doręczone.**

## **Wymóg doręczenia bezpośredniego w sposób wskazany w art. 132 § 1 KPK**

**Ustawodawca przewidział w art. 132 § 4 KPK wymaganie, że bezpośrednio doręczenie jest konieczne w odniesieniu do najistotniejszych doręczeń:**

- doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej,
- doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1 (wydanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie), art. 343 § 5 (wydanie wyroku skazującego), art. 343a (wydanie wyroku skazującego) i art. 420 § 1 (uzupełnienie wyroku),
- doręczenia wyroku nakazowego.

**W odniesieniu do doręczeń tych pism możliwe jest zatem wyłącznie doręczenie osobiste adresatowi albo przez tzw. podwójne awizo.**


## Doręczenie pośrednie

*Art. 132 KPK:*

*(...) § 2. W razie chwilowej nieobecności adresata w jego mieszkaniu pismo doręcza się dorosłemu domownikowi. W razie nieobecności domownika pismo doręcza się administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli podejmą się oddać pismo adresatowi.*

Za pośrednictwem innych osób doręcza się również pisma procesowe skazanym (za pośrednictwem funkcjonariuszy Służby Więziennej) oraz niektórym funkcjonariuszom publicznym (zob. art. 134 § 1 KPK).





## **Niektóre szczególne przypadki doręczenia wezwań lub zawiadomień**

***Art. 137 KPK – przypadek pilny (np. pilne posiedzenie w przedmiocie tymczasowego aresztowania):***

*W wypadkach niecierpiących zwłoki można wzywać lub zawiadamiać osoby telefonicznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności, pozostawiając w aktach odpis nadanego komunikatu z podpisem osoby nadającej.*

***Art. 135 KPK – zawiadomienie wokandą:***

*Prokuratora zawiadamia się o rozprawach i posiedzeniach przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane.*



## Obowiązek doręczania pism przedstawicielom

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, orzeczenia, zarządzenia, zawiadomienia i odpisy, które ustawa nakazuje doręczać stronom, doręcza się również obrońcom, pełnomocnikom i ustawowym przedstawicielom (art. 140 KPK).

Zatem, jeżeli w postępowaniu przygotowawczym pokrzywdzony występuje z pełnomocnikiem i prokurator umarza postępowanie przygotowawcze, to odpis postanowienia o umorzeniu doręcza się zarówno pokrzywdzonemu, jak i jego pełnomocnikowi. Każdy z nich samodzielnie może wnieść zażalenie na takie postanowienie.

## Terminy

- porządkują przebieg postępowania karnego, dyscyplinując zarówno organy procesowe, jak i innych uczestników postępowania,
- pozwalają realizować dyrektywę szybkości postępowania,
- są ustanowione przez ustawę lub ustanawiane przez organ postępowania karnego.

Terminy ustanowione przez ustawę (**terminy ustawowe**) – wynikają wprost z treści przepisów, np. termin do przeprowadzenia dochodzenia, termin do wniesienia apelacji lub zażalenia itd.

Terminy ustanawiane przez organ postępowania (**terminy procesowe**) – wynikają z treści czynności organów procesowych podejmowanych na podstawie przepisów prawa, np. termin dostarczenia opinii przez biegłego, ustanawiany w postanowieniu na podstawie art. 194 pkt 3 KPK.



## Terminy ustawowe:

- 1) **zawite (stanowcze)** – po ich upływie czynność procesowa jest bezskuteczna (art. 122 § 1 KPK),
- 2) **prekluzyjne (stanowcze)** – jw., ale nie podlegają przywróceniu,
- 3) **inne stanowcze** – ich niedotrzymanie powoduje inne niż ww. skutki, ustawowo określone (art. 120 § 1 KPK, art. 411 § 1 KPK),
- 4) **instrukcyjne** – ich niedotrzymanie nie powoduje żadnych skutków w procesie karnym, ale może powodować skutki pozaprocessowe, np. wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

## Terminy zawite – art. 122 KPK:

- 1) do wniesienia środków zaskarżenia,
- 2) pozostałe uznane za takie przez ustawodawcę, m. in. – art.: 60 § 4 KPK, 61 § 2 KPK, 422 § 1 KPK, 540b § 1 KPK.

Czynność dokonana po upływie terminu zawitego jest bezskuteczna, ale ich cechą charakterystyczną jest to, że mnoga być przywracane – jeżeli niedotrzymanie terminy nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych.

## Art. 126 KPK – przywrócenie terminu:

§ 1. Jeżeli niedotrzymanie terminu zawitego nastąpiło z przyczyn od strony niezależnych, strona w zawitym terminie 7 dni od daty ustania przeszkody może zgłosić wniosek o przywrócenie terminu, dopełniając jednocześnie czynności, która miała być w terminie wykonana; to samo stosuje się do osób niebędących stronami.


§ 2. W kwestii przywrócenia terminu orzeka postanowieniem organ, przed którym należało dokonać czynności.

§ 3. Na odmowę przywrócenia terminu przysługuje zażalenie.

## Wniosek o przywrócenie terminu

Wniosek o przywrócenie terminu musi spełniać wymagania pisma procesowego określone w art. 119 § 1 KPK, a jego braki formalne mogą być usunięte w trybie określonym w art. 120 § 1 KPK. Wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu należy dokonać czynności, która nie została wykonana w terminie. Bez dopełnienia tej czynności uwzględnienie wniosku o przywrócenie terminu do jej dokonania nie jest możliwe, gdyż w istocie oznaczałoby to przedłużenie wyznaczonego w ustawie terminu zawitego.

postan. SN z 25 lipca 1997 r., II KZ 65/97



Okoliczności uznane w orzecznictwie za uzasadniające przywrócenie terminu:

- 1) zaniechania obrońcy,
- 2) brak pouczenia strony nieprofesjonalnej,
- 3) błędne pouczenie strony nieprofesjonalnej,
- 4) choroba uniemożliwiająca samodzielne działanie w procesie,
- 5) skrajnie trudna sytuacja materialna.



## Okoliczności uznane w orzecznictwie za nieuzasadniające przywrócenie terminu:

- 1) zaniechania pełnomocnika,
- 2) osoby podległe adwokatowi, radcy prawnemu, prokuratorowi,
- 3) pozbawienie oskarżonego wolności,
- 4) odebranie korespondencji przez współmałżonka,
- 5) niezrozumienie pouczenia,
- 6) ujawnienie nowych dowodów w sprawie.

## Skutki przywrócenia terminu

Konsekwencją przywrócenia terminu jest uchylenie wszystkich skutków, jakie powstały z powodu uchybienia terminowi.

Postanowienie sądu o przywróceniu terminu ma zasadniczo charakter trwały. Wyjątkiem jest przywrócenie terminu do wniesienia środka zaskarżenia z uwagi na to, że w tym przypadku sąd odwoławczy może uznać, że przywrócenie terminu było niezasadne i pozostawić środek odwoławczy bez rozpoznania (art. 430 § 1 KPK).



## **Charakter prawny terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia**

Termin określony w art. 55 § 1 KPK nie ma charakteru materialnoprawnego. (...) Przy obliczaniu terminu miesięcznego, o którym mowa w art. 55 § 1 KPK, mającego charakter prekluzyjny stosuje się także art. 123 § 3 KPK. Jeżeli zatem koniec terminu miesięcznego do złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia przypada na dzień uznany przez ustawę za dzień wolny od pracy, to czynność tę można wykonać dnia następnego.

wyrok SN z 12.12.2016 r., V KK 243/16

## Art. 127a KPK:

§ 1. Jeżeli warunkiem skuteczności czynności procesowej jest jej dokonanie przez obrońcę lub pełnomocnika, termin do jej dokonania ulega zawieszeniu dla strony postępowania na czas rozpoznania wniosku o przyznanie pomocy prawnej w tym zakresie.

§ 2. W wypadku wyznaczenia obrońcy lub pełnomocnika z urzędu termin do dokonania czynności przez wyznaczonego przedstawiciela procesowego rozpoczyna bieg od daty doręczenia mu postanowienia lub zarządzenia o tym wyznaczeniu.

Wymienione przepisy mają bardzo istotne znaczenie m.in. dla dotrzymania terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, dla którego wymagany jest przymus radcowsko – adwokacki.



## Uwaga !

Integralnym elementem samodzielnego nabywania wiedzy na podstawie tej prezentacji jest dogłębna analiza:

- przepisów art. 122-142 KPK oraz pozostałych powołanych w tej prezentacji,
- odpowiednich fragmentów podręcznika, w szczególności odpowiedniej części Rozdziału IV (str. 240-243) oraz całego Rozdziału VI z książki:  
H. Paluszkiewicz, K. Dudka, *Postępowanie karne*, Warszawa 2018, wyd. 4.